

Sixth meeting of the workshops of the Council of Europe for the implementation of the European Landscape Convention:

“Landskap och landsbygdens arv¹”

Sibiu, Rumänien
20 september 2007

Tal vid Workshop WORKSHOP 1B, THE RURAL WORLD AND THE CEMAT
EUROPEAN RURAL HERITAGE GUIDE, av Michaela Gafar, arkitekt och delansvarig
för den rumänska versionen av guiden.

”Ett folk utan förflutet har ingen framtid”

Mitt uppe i den dagliga stressen, närmast kvävd av miljöförstöring, rankningens och *show-biz'ens* tyranni, i ett läge av konstant brist på tid samt dessutom slav under ett övermäktigt informationssamhälle som gör dig anonym och förvandlar individen till massa – så behöver dagens människa, oftast en stadsbo, återknyta till sitt ursprung och platsen hon kommer från. Så finner vi henne i jakten efter sina rötter än en gång full av förhoppningar hemma i byn, det förlorade paradiset, den lilla idyllen kanske ibland besjungen av poeter och konstnärer, garanten för sociala band med kvalitet och för en miljö med kvalitet, ja, för min livskvalitet...

Tyvärre vet hon inget om de allvarliga problem som landsbygden idag står inför. Ett jordbruk på nedgång, utflyttning, arbetslöshet, en åldrande befolkning, fattigdom och bristande känsla för gemensamma värden. Det är därför vi måste prioritera och skapa nya förutsättningar för en hållbar utveckling på landsbygden. Landsbygdens kulturarv kan därför ses som det idealiska området att iscensätta de **fyra principerna för hållbar utveckling: ekonomiskt, socialt, miljömässigt, moraliskt.**

Ständigt stött i förändring som det är för ändå det kollektiva arvet, vilket bör skyddas för att kunna överlämnas till kommande generationer som ett både materiellt och immateriellt landsbygdsarv, med sig kulturell och ekonomisk utveckling för bygden.

I Rumänien täcker landsbygdsområdena mer än 80 % av territoriet och dessa områden är alltför utsatta för att kunna svara upp emot de dramatiska sociala och ekonomiska förändringarna och de utarmas nu alltmer.

Inom ramen för de ansträngningar som nu görs för att nå fram till en landsbygdsutveckling i överensstämmelse med politiken i den Europeiska Unionen, har

¹ ”Arv” från engelskans: *heritage*, franskans: *patrimoine*, här närmast: kulturarv

Transport-, byggnads- och turismdepartementet initierat den rumänska versionen av **Guide de valorisation du patrimoine rural / Handbok för landsbygdens arv**².

Guiden har tagits fram av Institutet för forskning och planering, Produmus SA, i Bukarest, i partnerskap med Chefsarkitekternas samarbetsorganisation i *Județ*³ och har dragit nytta av samarbetet med specialister och ansvariga vid Transport-, byggnads- och turismdepartementet, Departementet för kultur och kultur, Jordbruks, skogs och landsbygdsdepartementet, National Village Museum - Dimitrie Gusti i Bukarest och i samarbete med **Jean-Claude Rouard**, expert vid Europarådet.

Guiden kan brukas av offentliga och privata aktörer, av landsbygdsbefolkningar, myndigheter på lokal och central nivå och forskarsamhället genom att söka nya vägar mot en dialog som kan gagna alla parter och med målet att ta in komplexiteten i en bygds kulturarv med en gränsöverskridande metod som kan finna nya aktiviteter och sammanfoga kulturarv och tillväxt. Initiativtagarna har haft avsikten att bidra till en mentalitetsutveckling, på så vis att bevarandet av kulturarvet inte uppfattas som en broms utan en väg mot utveckling.

De guideansvariga för den rumänska guiden som inte önskat "uppfinna hjulet på nytt" har använt sig av strukturen i en fransk ursprungsguide struktur (denna hette *Guide de valorisation du patrimoine rural* – och kom år 2000), vilken strukturerades i tre huvuddelar: **metod, verktyg** och goda **exempel** på hur man kan förhöja kulturarvets värde.

Metoden utgörs på så vis av en anpassning av den metod som presenterades i *Guide européenne d'observation du patrimoine rural – CEMAT / Observationsguide för landsbygdens arv i Europa – CEMAT*, i Budapest (28 mars 2003; den guide som även finns översatt till svenska, övers. anm.) av styrkommittén för Europarådets ministerkonferens med ansvar för fysisk planering, i Ljubljana (16-17 september, 2003). Guiden har sedan översatts och spridits med hjälp av Transport-, byggnads- och turismdepartementet under rubriken Handbok för kartläggning av kulturarvet i Rumänien i maj 2004.

Metoden framställer för den mer eller mindre informerad läsaren en metod som utgår från deltagande och partnerskap, genom att utgå från definitionerna av materiellt och immateriellt arv, olika aspekter av detta, olika etapper i samband med kartläggningar, beskrivning av olika steg för att aktionen skall lyckas i syfte att "valorisera" (d v s förhöja

² Guiden har översatts till svenska av Eva Salevid, 2005 som talade i egenskap av "responsible for compiling the Swedish version of the Guide" vid samma tillfälle och har gjort den översättning du nu läser.

³ Rumäniens administrativa indelning bestående är de 41 județe (județ: sg för lat iudicium: "domare").

värdet av) arvet, allt utgående från det enkla skyddet över restaurering, ombyggnad, och slutligen nyanvändning och nya användningsområden för ett befintligt arv.

Verktygen har strukturerats i två kapitel, ett juridiskt-legalt och ett ekonomiskt-finansiellt, där målet har varit att värdeförhöjningen skall bli operativ med hjälp av praktisk information om lagrum och finansiella medel som står till buds i Rumänien.

Kapitlen presenterar endast information om sådana lagrum som är ikraft och hänvisar i slutet av varje underrubrik till normerande dokument och vilka institutioner man kan vända sig till för mer information. På så vis kan dessa kapitel även periodiskt förnyas.

Exemplen utgörs av sammanfattande presentationer av framgångsrika fall på hur ett visst kulturarv kunnat höja sitt värde, detta strukturerat utifrån arvets olika delar. Initiativtagarna har genom att de kommer från skilda miljöer – civilsamhället genom NGO:s⁴ och olika fonder, forskarsamhället genom museer och organisationer, lokala och centrala myndigheter genom kommun- eller regionfullmäktige eller departement, fysiska och juridiska personer, här getts full insyn i hur ett visst utvecklingsprojekt kunnat realiseras genom att landsbygdens kulturarv tagits omhand och så kunnat höja sitt värde på olika nivåer. Presentationerna har gjorts tack vare stöd och tillstånd från dem som varit initiativtagare och ansvariga för projekten ifråga. Guiden stöder dessa projekt och argumenterar för att det har varit med hjälp av dessa metoder, där värdeförhöjning av kulturarvet har stått i centrum, som de goda exemplen varit möjliga att genomföra.

Boken har tagits fram som en pocketbok, i ett mycket attraktivt utförande. Genom en rikt suggestiv illustration och genom att tillämpa ett direkt tilltal och en enkel stil har guiden förutsättningar att bli ett användbart instrument för alla dem som ser sig som en länk i byggandet av framtiden genom tillvaratagande av det förflutna och upptäckten av tingens "själ", ty som Mihail Kogalniceanu har sagt: "Ett folk utan förflutet kan knappast ha en framtid".

Michaela GAFAR

Arkitekt

⁴ Non Governmental Organisation